

В. Стус

№ 1

Василь Стус

В е с е л и й ц в и н т а р

Ки!в - 1970

Над ос!нн!м озером

Цей став пов!сплений, ос!нн!й чорний став,
як антрацит вид!нь ! крем!нь крику,
виблискуе Люципера очима

П"янке бездоння лашиться до н!г

Криваво рветься з нього вороння
майбутнього. Летить крилатолезо
на в!ття вигол!ле, Рине впрост
на утлу синь, високогорл! сосни
! на пропащу голову мою.

Охрипл! оч! зб!глися в одне -
повторення оцього чорноставу,
насилу вбгане в череп.

Неприхищений,

а чуеш, чуеш протяг у душ!?

Вертеп

На першому поверс! - двоє людей,
на другому - !хн! т!н!.

Вправний оператор
так осв!тлюе кадр,
що й не добереш,
де люди, а де лиш т!н!.

Внизу проказують: нам з тобою
жити в любов! й радост!.

Вгор! повторюють: мав би н!ж -
зар!зав би як собаку.

Пот!м на к!н виходить хтось трет!й
! починае аг!тувати за рай,

що росте й росте
все вище й вище

Сн!п св!тла зноситься
в порожню небесну твердь,
де чути янгольськ! сп!ви:

"одним кип!ти в масл!,
а другим - у смол!.

Нарешт! починаються танц!:
на авансцену вискакує чорт
! починає обертатися.
Раз в!н стає на ноги,
вдруге - на руки, -
доти перевертається,
поки руки не приростають до земл!,
а ноги зависають у пов!тр!.
І тод! стає пом!тно,
що обертається, власне,
т!льки тулуб.

х х х

Мен! здається, що живу не я,
а !нший хтось живе за мене в св!т!
в мо!й подоб!.

Н! очей, н! вух,
н! рук, н! н!г, н! рота. Очуж!лий
в своєму т!л!. І, кавалок болю,
!, самозамкнений, у тьмуц!й тьм! завис.
Ти, народившись, вигол!в лишень,
а не прир!с до т!ла. Не д!йшов
своє! плот!. Т!льки перехожий
межисв!т!в, ворушишся на спод!
чужого !снування.

Сто ночей
попереду ! сто ночей позаду,
а межі ними - лялечка мала н!ма:
розпечена, аж б!ла з самоболю,
як цятка пекла, лакон!чний крик
усесв!ту, маленький шротик сонця,
зчуж!лий ! заблуканий у т!л!.
Ти ждеш !ще народження для себе,
а смерть вв!йшла у тебе вже давно.

Х х х

Пор!дшала земна тужава твердь,
м!ський мурашник поточив планету.
М!л!ц!онери, ф!зики, поети
вигадливо майструють власну смерть
Протрухлий укра!нський материк
росте, як гриб. Вже нав!ть немовлятко
й те об!цяє стати нашим катом
! порубати в!ковий пор!г,
д!д!вським вимш!лий патр!отизмом,
де зр!дка т!льки човганя чоб!т
нагадує: !ще !снує св!т
справ!ку заборонений, як схизма.
Ця твердь земна трухляв!е щодня,
а ми все визначаємось. До сут!
доходимо. І господом забуд!
в!тчизни просимо, як подання.

х х х

Б!ля метро "Хрещатик"
щоранку зупиняється
дитячий в!зок.
Дв!рничка ~~в~~бирає з чавунних урн
накиданий мотлох-
стар! газети, ганч!р"я,
коробки з-п!д с!рник!в, недокурки
навантажить ними в!зок
! сквером каштан!в рушає дал!.
А сьогодні!, напередодн! свята,
вона вбрала найкращу сп!дницю з сатину,
новеньк! черевики й дубайку,
нав!ть в!зок прикрасила
штучними кв!тами з поролону.
Усм!шка ! задума на !! обличч!
творить р!вновагу щастя

х х х

Посадити деревце -
залишити про себе найкращу пам"ять
І вони стали висаджувати вздовж
колючого дроту

кв!ти, кущ!, дерева.
Дикий виноград обснував гостр! шпичаки,
розв!сив лапате листя
! нав!ть попускав синюват! грони,
повився пов!й,
трублячи в побл!дл! сурми н!жност!

Коло горож! порозпуклись так! п!вники,
 п!вон!!, жоржини,
 що заберуть оч! ! не повернуть.
 Начальство, перев!ряючи, як вони виконують
 взят! соцзобов"язання,
 завжди ставило проти графи
 "заходи по естетичному вихованню
 ув"язнених":

ведеться на високому !дейно-пол!тичному р!вн!
 Одн! т!льки п!дписи високого начальства
 !м нагадували забут! шпичаки дроту.

х х х

Іх було двоє - прибиральниця ! дв!рник.
 Вони сид!ли на Володимирськ!й г!рц! -
 там, де видно увесь Трухан!в остр!в,
 Дарницю ! нав!ть поближн! трамва!
 ! жваво обговорювали замацану статтю
 "Як ми готуємо пленум райкому".

М!ж ними спалахнула жвава дискус!я,
 в якому район! м!ста
 пленуми провадяться якнайкраще.
 Дв!рник був настирливий,
 але прибиральниця не здавалась:
 по пам"ят! вона цитувала Брежнева,
 Докази !!, майже незаперечн!,
 таки справляли враження,
 бо дв!рник, ск!льки не опирався,
 мусив був здатися

З кишен! в!н д!став
 загорнений у газету сн!данок -
 цибулю, хл!б, кусень сала й пляшку води
 щедро розполоводив
 в!ддавши !й б!льшу частину
 хл!ба, цибул! ! нав!ть сала.

По!вши й попивши,
 прибиральниця д!стала з-за пазухи
 зашмарованого вузлика,
 висипала в жменю др!б"язок,
 п!днесла до очей
 ! стала п!драховувати навпомац.

Напевне, вона збиралася
 розрахуватися за сн!дання,
 але дв!рник зробив корол!вський жест:
 мовляв, не треба плати!,
 ч а с т у е.

х х х

Тато молитесья богу,
 тужить мама. Сестра
 уникае порогу,
 хоч вернутись пора.
 Уникае - рад!е,
 повертае- мовчить
 Повеч!р"я ще тл!е,
 !ще хв!ртка рипить
 !ще видно дорогу,
 !ще гусне жура.
 Тато молитесья богу
 ! ридае сестра.

х х х

На Лис!й гор! догоряе багаття н!чне
 ! листя ос!нне на Лис!й гор! догоряе,
 а я вже забув, де та Лиса гора, ! не знаю,
 чи Лиса гора вп!знала б мене.
 Середина жовтня, пора надвеч!р"! в тво!х
 тво!х недов!р ! нев!р ! ос!ннього в!тру
 І вже половина життя забувається. Гр!х
 уже забувається. Горе ! рад!сть нехитра.
 Середина жовтня - тво!х тонкогорлих розлук
 ! я вже не знаю, не знаю, не знаю, не знаю
 чи я вже помер чи живу чи живцем помираю
 бо вже в!дбрин!ло, в!дкв!тло, в!дгасло, в!дграло
 навкрут.

Та дос! ще пахнуть тужлив! долон! тво!
 ! губи г!рк! аж солон! ! дос! ще пахнуть
 ! Лиса гора прол!та - сха!рапудженим птахом
 ! глухо, як кров у аортах, надсадно гудуть
 голуби.

в набухлих

х х х

В!длюбилося.
 В!дв!рилося.
 В!дпраголося.
 День вр!вноважений,
 як вичовганий валун
 Поступово перетворюешся
 на власний арх!в,
 дорогий,
 мов померлий родич.
 Н!чний ставок поп!д соснами,
 книги, самота -
 б!льше не зворохоблюють.

Св!т - м!р!адою досяжних мет.
 Забаганки - зд!йсненн!.
 Простягни руку попереду -
 скололими пальцями
 в!дчуеш самого себе.
 Спок!й,
 вичинений.

МУМІЯ

I

Голова його заповнена спогадами.
 /В!чне перемелювання одн!е! !стини:
 гримаси п!длост!, п!дл!сть п!длост!,
 п!дл!сть п!длост! п!длост!/
 Хтиво проказує старечим ротом:
 те, що було 1968 року ново! ери,
 в!дзеркалює, н!би в мертв!й вод!,
 под!! 1968 року перед Христом.
 Рухається, зазираючи в брезклу воду.
 П!д!йшов побачив збагнув
 Збагнув п!д!йшов побачив
 Все вже збагнуте
 п!д!йшов побачив
 н! греця не збагнуть
 Але - стверджуватись:
 утвердження пок!йника,
 реан!мац!я на р!вн! народження,
 демократ!я цвинтаря.
 Очей - не треба.
 Н!г - не треба.
 Рук - не треба.
 Зусилля - зайв!.
 Зайва голова
 на рудиментарних плечах.
 Цар природи, в!нець !!,
 б!льшає, отже, мал!е.

II

Проминання - ц!люще.
 Одужання - самовтратою
 Дозр!вання - знищенням
 Вивершення - божев!ллям.
 Композиц!я багатьох гол!в,
 поставлених одна на одну
 /перша спить,
 друга спить,

третя - спить
четверта, п'ята -
до неск!нченност! -
спить

Верхня пантруе сон

III

Кинеш кам!нь -
розходяться р!вн! кола
Ловиш кола -
тод! вони знов зб!гаються,
утворюють подобу
стиснено! пружини
Виймаеш кам!нь -
чорн!е д!рка сама.

х х х

Ось вам сонце, сказав чолов!к з кокардою
на кашкет!
! витягнув п"ятака, схожого на сонечко.
А це вам дорога, в!н зробив к!лька ступн!в
праворуч,
носаком позначивши !! межу,
Щоб вам було рад!сно- вмикайте магн!тофони,
транзистори,
бер!ть до рук !грашков! калатала,
бемкайте, хоч би й по голов!.
Щоб не хот!ловя !сти й пити -
слухайте лекц!!, популярн! к!ноф!льми
як ви житимете щасливо,
коли доправитесь небесного царства
А щоб не капав за шию дощ -
пам"ятайте,
що будь-яка залива
колись та к!нчається,
нав!ть потоп.
Буде холодно - сп!вайте оцих п!снь
при цьому в!н подав жмутик -
проштемпельваних текст!в
/дозволено цензурою
для колективного сп!ву
двом, трьом ! б!льше сп!вакам/
Коли вам захочеться в!дпочити -
розучуйте ц!каву гру про в!йну,
уяв!ть, що опали вас вороги,

! хочуть позбавити щасливого !снування
Словом, стр!ляйте, кидайтесь на амбразури,
падайте п!д танки.

Т!льки не розб!гайтесь, докинув в!н.

-Благод!йнику наш,
кому хочеться т!кати з раю,
загукали ми в одне горло,
вдивляючись в оч! п!д кокардою,
схож! на дв! крапельки ртут!.

Х Х Х

Я йшов за труною товариша й думав:
везе ж таки людям:

задер ноги й-н!якого тоб! клопоту,
востанне блиснув б!лими стегнами пок!йника
а св!т хай соб! ходять хоч на голов!

Та коли ми прийшли на цвинтар,
побачили ст!льки машин, фургон!в, катафалк!в -
не те п!дступитися

голови встромити немає де

Стояла величезна черга за ямами

Кожен намагався захопити шмат земл!

/ на руки давали 1,5 х 2 метри/

Наша черга була в!с!мсот ш!стдесят третя

Де його було дочекатися,

коли пол!зло ст!льки горлохват!в -

той !нвал!д першо! групи,

в того право, в тсе! немовля на руках

а той просто так - залляв од самого ранку

сл!пи

! суне куди втрапить

байдуже, за капустою чи по смерть

Мали вже повертатися додому н! з чим

Думаю соб!: при!демо назад

я й кину пок!йников!, як з к!лочка:

буде тоб! вилежуватись, уставай-но,

потерпиш дн!в зо три зо чотири,

поки той плав спливе,

однак сп!шити - якого чорта?

Аж тут п!дступається до нас

баба з двома кошиками

/на цвинтар! випродовує городину/

вам ями треба питає

можу в!дступити свою

карбованц!в за сто п"ятдесят

Воно можна знайти й дешевше

але ж то саме т!льки звання, що яма,
 а в мене просто тоб! перина -
 ! полежати й виспатись
 там самому чи й з молодницею
 / у баби весь металевий рот,
 що називається - озброєна до зуб!в/
 Я в!дразу збагнув, що це перекупка -
 скуповує й перепродує ц! ями,
 але не торгуючись
 вийняв з кишен! грош! й в!ддав -
 на, щоб ти земл! сиро! на!лась.

х х х

Попереду нарешт! порожнеча
 ! довгождана. В!чн!сть п!знаю,
 даровану годиною лихою.
 А б!лий св!т - без кольору ! звуку
 н! форми н! ваги, ан! смаку -
 розлився безберегою водою
 Цей бенкет смерт! в образ! життя
 щасливого в!дстрашує ! врочить:
 устроиш ногу в воду - ! помреш.

Пам"ят! А.Г.

х х х

Яр!й, душе. Яр!й, а не ридай.
 У б!л!й стуж! сонце Укра!ни.
 А ти шукай - червону т!нь калини
 на чорних водах - т!нь !! шукай,
 де горстка нас. Малесенька щопта
 лише для молитов ! спод!вання.
 Ус!м нам смерть судилася зарання,
 бо калинова кров - така ж крута,
 вона така ж терпка, як в наших жилах.
 У сив!й зав!рюс! голос!нь
 ц! грона болю, що падуть в глиб!нь,
 безсмертною б!дою окошились.

х х х

Вони сидять за столом,
 поклавши перед себе жилав! руки
 ось сух! ! нервов! - мамин!
 ось татов! - важк! наче гир!
 сидить сестра - таємнича усм!шка
 сновигає !! непевним обличчям
 усм!хаючись , вона думає про своє
 Маленька плем!нничка шестил!тня
 навдивовижу в!дкритим поглядом
 пласким, як медуза

~~власним, як медуза,~~

по черз! прил!плюється до брата
 матер!, т!тки
 сидить м!й син,
 вибавляючись наостанок,
 увагою присутн!х,
 купаючись у н!й,
 як у розкошах.

-Час, каже тато

! помалу п!дводиться з-за ст!льця
 мамине обличчя тьмян!шає
 н!кому зачепитися
 н!защо

В кишен! я маю телеграму

що через чотири години

л!так прилетить ~~зв~~ Жуляна

! я почую

най рад!сн!ше ! найздивован!ше

"таточку"

щасливий крик дитинчати

не призвиклого до життьових перепад!в:

вогню й морозу

ноч! й дня

радош!в ! горя

/ск!льки то йому треба ще

об!рвати натужних жил,

аби збагнути р!зницю/

В кишен! я маю телеграму

! вправний режисер

примушую рухатись

сво!х р!дних далеких дорогих

так, як мен! заманеться.

Я торжествую, маленький бог, -

окр!м телеграми

в кишен! в мене л!так,

дружина з ус!ма дорожн!ми бебехами

! син приишло-грайливий,

як дов!рливе зайча.

Я насолоджуюсь набутою певн!стю

адже протягом трьох годин чекання

я можу бути певним,

що св!т ще не збожевол!в.

х х х

Сповнений почуття вдячност!
в!н захот!в перецов!сти мен!
всю свою !стор!ю,
але виявилось,
що !стор!! нема
І в!н мусив був обмежитись
самими словами вдячност!

х х х

Я знав майже напевно,
що в!н об!крав мо!х друз!в
зробив нещасною мою мат!р
а дружину призв!в до сухот
! сповнений р!шучост!
я подався до нього на розплату
-Де ти, м!й кате?
гукнув я на весь знелюдн!лий зал,
в якому кат проживає.
На в!дпов!дь чотири реви,
одбит! од ст!н,
вдарилися об стелю
! мертв! впади до мо!х н!г
-Де ти, м!й кате?-
гукав я удруге ! втретє,
чотири реви воскресали !з мертвих,
п!дводились догори ! падали об землю
Невже в!н здох?вир!шив я зрад!ло
Але повертаючись додому,
побачив, що б!ля мо!х дверей
зупинилося дв! ноги, дв! руки й тулуб
/ голови не було /
Ти що тут робиш? я застукав його зненацька
! з переляку дв! руки, дв! ноги й тулуб
зб!глися в т!ло без голови
Вхопивши т!ло без голови,
я гукнув у порожню рурку ши!:
скажи мен!, де м!й кат?
-Не бий мене, попросила рурка
йди до того будинка, де був
У перш!й к!мнат! сид!тимуть люди без голови,
в друг!й - ще й без н!г,
у трет!й - ще й без рук
у чвртврт!й побачиш сам! тулуби
а в п"ят!й н!чого не побачиш
Там е тв!й кат
Ти н!чого не вгледиш,

але повторюй ! повторюй до безк!нця
 все що хочеш йому сказати.
 Т!льки не в!р сво!м очам:
 в!н там, де його немає.

х х х

Пам"ят! М.К.Зерова

Колеса глухо стукотять,
 мов хвиля об паром,
 стр!чай, товаришу Хароне,
 з лихом ! з добром.
 Колеса б"ють, колеса б"ють,
 кудись торують путь.
 Уже. Додому не вернуть,
 додому не вернуть.
 Колеса глухо стукотять,
 колеса стукотять.
 в Христа, в вождя, в ус!х божат
 ! в мать ! в перемать.
 Москва, гора Ведмежа, Кем
 ! Поп!в-остр!в - шлях
 за ґратами, за вартами,
 розбухлий на сльозах.
 І знову В"ятка, Котлас, Усть-
 Вим, дал! - до Чиб"ю.
 Рад-соц-конц-табор!в союз,
 котрий господь забув,
 диявол теж забув. Тепер
 тут править !нший бог:
 марксист, расист, ! людоджер -
 один - за трьох.
 Москва-Чиб"ю, Москва-Чиб"ю,
 печорський концентрак
 споруджує нову добу
 на кров! ! к!стках.

х х х

Так явно св!т тоб! належать став,
 що вражений дарованим багатством
 оцього дня, в!дчув, як святотатство:
 блукати л!сом, йти межі отав,
 топтати ряст, аби сп!знати в зор!
 наближення сво!х гр!ховних прав.
 Рушай вперед. І добротою хвирий,
 розтань росю димною м!ж трав.

Ця п"еса почалася вже давно,
 ! лиш тепер збагнув я: то вистава,
 де кожен, власну сутність загубивши,
 ! дивиться, ! грає. Не живе.
 Отож мен! найщасливіша роль
 д!сталася в ц!й незнайом!й п"ес!,
 в як!й я слова жодного не вчив
 /сувора таємниця/. Автор теж
 лишається !нкогн!то. Актори
 чи є чи н! - не знаю. ~~Автор теж~~

~~Монолог?~~ Монолог?

Але без сл!в? Бо промовляють жести
 непевн!. Що то - сон ачи ява?
 Чи химеродн! вигадки каббали?
 Чи маячня ! т!льки?

Стежу оком
 за тим, що наш глухон!мий суфлер
 показує на мигах. Не збагну я:
 захочу стати - в!н накаже: йди,
 а йти почну - примушує стояти,
 у обр!й декорований вдивляюсь -
 велить скл!пити оч!. Мружусь - в!н:
 у св!тле майбуття своє вглядайся.
 С!даю - каже: встань. Отетер!лий,
 вир!шую: найщасливіша роль
 д!сталась !ншому комусь. Ти граєш
 несповна розуму.

Й одразу входжу в роль,
 загравши навпаки: мен! б см!ятись -
 я плачу. Груді розпирає гн!в
 /маленьке переб!льшення: сновиди
 нав!ки вр!вноважен! в чуттях/ -
 а я рад!ю. Рушив катафалк -
 а я вт!шаюсь. Вил!зши на пов!з,
 шаленствую: хай славиться життя.
 Захоплений суфлер не сходить з дива
 ! т!льки п!дбальорює: в!ват.
 Поскрипують ст!льц! в порожн!й зал!,
 один! глядач! ц!є! ~~слова~~ п"еси
 ! мудро так вглядаються кр!зь мене
 у порожнечу, видну т!льки !м.

Так голова болить. І так нестерпно
прожекторна осв!тлює п!тьма,
неначе тьмавий зал перетворився
на сн!п вогню пекельного.

Суфлер
наказує нарешт! зупинитись
! я вганяюся з розгону в зал.
І все. Ск!нчилось. Вистава щезла.
Зав!са впала. Я вже не актор -
глядач. А ск!льки покотом у зал!
лежить живих мерц!в, старих актор!в,
обпалених вогнем шалених рамп.
І вс! вони до мене простягають
оскл!л! руки:

-О, щасливий Йоріку,
тв!й номер тут сто тридцять п"ять. По
ньюму

шукай подушку, ковдру ! матрац,
! можеш спочивати, ск!льки схочеш.
Тут час сто!ть. Тут роки не минають.
Бо тут життя - з об!рваним к!нцем,
як у вистав!. Т!льки е початок.
К!нця ж нема.

-Як ця вистава зветься?

-Щасливий Йорік.

-Тобто, я Герой,

як кажуть, заголовний?

-Б у в героєм,

тепер - ск!нчилось.

Ми теж колись б у л и.

-А що за п"еса?

-Вар!янт удатний

давно вже призабутого Шексп!ра,

!! створив славетний драматург.

-А як його на пр!звище?

-Немає в нас пр!звища.

-То як же так?

-Ім"я годиться т!льки тим,
котр! !снують.

-А ви?

-Ми вс! однаково щаслив!

-А Йорік - божев!льний?

-Н!. Щасливий.

-Щасливий? Так? А я кретина грав.
 -То що тебе дивує? Хай кретин,
 розумний, геніальний чи щасливий
 або нещасний - то пуст! слова,
 що правлять для розр!знення та й т!льки.
 А тут немає родових одм!н.
 Бо кожен з нас - актор або глядач
 А це одне ! те ж. Бо глядачев!
 так само треба грати глядача
 ! то - захопленого. А наймення
 у нас немає свого. Нин! - Йорик,
 а завтра вже н!хто. Чекай на роль,
 якою ! почнеш найменуватись,
 допоки скону. Раз єдиний - Йорик,
 а все життя - н!хто. Н! тоб! виду,
 н! !мен!. А грай чуже занудне
 наш!птане життя - сам! повтори.
 Так живучи у рол! аж до смерт!,
 вивчай слова забуд!: боротьба,
 народ, любов, несамовит!сть, зрада,
 порядн!сть, чесн!сть...

Так багато сл!в
 т! предки повігадували. Боже -
 життя на гр!ш, а так багато сл!в.
 І вс! вони - чуж! ! незнайом!.
 Скаж!мо, нас назвали буд!внич!,
 а що то - буд!внич! - не питай.
 -Ви щось будете?
 -А що то - будувати?
 Так звать нас - буд!внич!, от ! вже.
 А нам до того байдуже. Х!ба
 тоб! не все одно, що справжн!й Йорик
 був зовс!м, може, ! не Йорик. Нав!ть
 напевне н!, раз так його зовуть.
 Ти пам"ятаєш? Гамлетов! в руки
 попав лиш череп - н! очей, н! губ,
 н! носа, ан! вух - зотл!в геть чисто,
 ось так, як ми. То можеш називатись
 як **З**аманеться. Тут усе одно:
 герой, актор, глядач, судлер ! автор -
 ус! живуть одне чуже життя:
 удень - вистава, все одна й та сама,
 хоч завше нев!дома, бо ждання
 то теж актор, що грає спод!вання

! вміє ви!накшувати св!т.
 А уноч! - те ж саме. Лицед!й
 вже звук до спокою. Доп!ру смеркне -
 ховається п!д ковдру, н!би равлик
 у мушлю. Той, скаж!мо, бубонить
 соб! п!д н!с як!сь уривки рол!
 /озвучує мовчанья й мертвий жест/*вильск*
 а той зайдеться реготом - аж в!длоок *вильск*
 летить в концертну яму. Трет!й спить
 четвертий плаче. П"ятий - втупить оч!
 у стелю - ! мовчить, мовчить, мовчить.
 Ще був один - молився. Ск!льки знаю -
 в!н був !з нас найстаршим., пережив
 аж трьох суфлер!в /!х життя коротке/
 допоки не зав!сився. З нудьги,
 подеювали наш! лицед!!,
 хоча розмов про те ! не було.
 -Чому ж? - А що балакати? Даремне
 плескати язиком. Ще хто почує
 ! донесе суфлеров!. Бо ми
 рад!ти зобов"язан! до смерт!
 Це перший наш обов"язок. Колись
 був зав!тав до нас найголовн!ший
 суфлер. Велику раду був з!брав
 ! слухав кожного. А ми стояли
 ! хором дякували. - Та за що ж?
 - Х!ба я знаю? Наказали - от
 ! дякували. - Ну, а той? - Дивився
 ! розуму випитував у нас.
 Хто радо рад!сть грав - того нал!во,
рушай! нерадо хто ~~направо, йди.~~ гр!шник
 хто журиться. А праведний - рад!е.
 Отож бо й е, що так. І перегодом
 понурих вивезли кудись. Казали,
 до школи радост!. Та дос! жоден з них
 не повернувся зв!дти. Ну, бувай,
 бо завтра загадав мен! суфлер
 демонструвати щастя три години,
 чотири - гн!в, а решту дня - любов
 ! в!ддан!сть. То треба й в!дпочити.

І вже залишений напризволяще,
 я м!зкував соб!, що досить рух
 єдиний одм!нити - ! тод!
 вже не збагнешк!нця ан! початку

бо все пере!накшуеться.Св!т
 тримається на випадкових рухах,
 як! його означують. П!тьма
 навпомацки у кост! грала.Глухо
 постогнували сонн! лицед!!
 ! оком Пол!фема угор!
 св!тив червоний м!сяць без"язикий.
 Я ждав чогось до ранку.Н!ч?Життя?
 Чи може в!чн!сть проминула? Т!льки
 нарешт! ув!мкнули дня рубильник
 ! краном баштовим п!дняли сонце
 а на склеп!ни! неба появило
 двох лицед!!в,що сп!вали дружно
 за жайворон!в. Із лаборатор!й
 взяло росу на пробу.І вчепило
 рекламний щит:"Ставай-но до роботи,
 почався день".До будки вл!з суйлер
 ! п"еса почалася,не ск!нчившись.

Х Х Х

Змагай,знеможений життям,
 знеможений,змагай.
 Минуле вабить вороттям
 ! врочить ! нехай.
 А ти сомнамбуло змагай
 у нап!всн! живи
 де жовт! сходяться леви
 у присмерковий гай.
 У воду зазирнуть ставка
 й св!чадо ноч! п"ють
 Ім шерсть полискуе шорстка,
 мов пелехата лють.
 А голоси протобажань
 лиш горло перетнуть
 покрають серце без ножа
 ! мовчки од!йдуть,
 лишивши,як загуслий б!ль
 укритий смерком гай,
 де т!н! товпляться в тоб!
 проте - не потуррай.
 Он бач - верба -димочком т!нь.
 Ти ж т!н! т!н! т!нь.
 Ан! рухнеться волос!нь,
 занурена в глиб!нь.

х х х

Мов жертва широст! - життя,
 мов молодечих крил
 пружнавий тр!ск, як небуттям
 укрився суход!л.

Ти ще на к!нчику пера
 возносишся увись.

А вже пора? Давно - пора.

Спадаючи, молись.

Як жертва широст!, як кат
 отовтаних бажань,
 переминай за гранню грань,
 чекаючи розплат -
 за те, що марнував св!й в!к,
 надм!ру неба праг,
 що був людин! чолов!к
 ! друг, ! брат, ! враг.

І я найперше помолюсь

І вдруге помолюсь

І втретє помолюсь.

І в смерть

з землею пор!днюсь.

х х х

У тридцять л!т ти т!льки народився,
 аби збагнути: мертвий ти еси

у мертв!м св!т!. І нема н!кого
 окруж. Ти т!льки сам. І - мрець еси.

Х!ба що так: недозволенний прост!р
 живого духу кличе самосмерть
 подобою життя. Це - на початку.

А дал! вже - й уб!йництвом. Проте
 природа розправляєтья прост!ше.

Бо плоть твоя сплюндрована до тебе
 І дух тоб! спотворили давно.

Поневажаю !ндив!дуальн!сть -
 справ!ковий набуток лихол!ть.

Отож - бреди назад. І ск!льки сили
 простуй назад. Бо т!льки там життя -
 ще до народження. Із св!ту !м!тац!й -
 вповзи у кожну з вим!нених шкур.

Простуй назад - в народження ввертайся,
 де щастя глупства, смороду ! тьми

! там витворюй рай. Там так ! треба:
 людина має спати - отже спить,
 белькочучи як!сь слова спросоння.

Земля укрилась панцирем, немов
стара, давно оглохла черепаха,
а ти на н!й, мов кузочка мала,
що творить сталий св!т на зб!гл!й хвил!
Н!вроку, в!дмолоджується смерть

х х х

Людина флюгер. Так. Людина флюгер,
п!двладний в!тров!, а не соб!..
Я знаю? Може, бог чуттями править,
чуттями править, може, дика товч
ще не оговтаних протобажань людських
А ти живеш навпомацки - ! т!льки.
Самоп!знання - самозагасання.
Триматися у власному с!дл! -
так! химери юност!, що шкода
! часу ! себе ! бога - теж.
І вже. Вкип!ла п!д ногами магма
й стверд!ла товщ ! магма почувань
! прагнення стверд!лост! - повтори.
...А змучений повторами, натрудиш
з"ятр!лу душу. І нема тоб!
рятунку: прохромити твердь змертв!лу
! в море неспок!йне ув!йти,
щоб борсатися ! немов в!трило
порожне виповнитись шалом дня
! вже покороному пор!днитись
з безумством св!ту б!лого. Пливи
! погинай, заблукане човенце.
Як здумано життя чуттями править.
Зухвало як - цуратися душ!
! навертати й повнитись. І в!чно
лет!ти в сонм! самопчезань.

х х х

Вмирає п!зно чолов!к,
а родиться дочасно,
дому й на св!т! жити звик,
як раб ! рабовласник
В!н като-жертва, жертво-кат
страждає ! богуе
!де вперед, немов назад,
як душу гн!в руйнує
О св!те св!те св!те м!й
!й-бо, н!як не звикну:
невже тв!й син-то т!льки злий,
а добрий - то кал!ка?

22 ~~а добрий - то кал!ка?~~

А все немудре. Доживу
в!ка, докал!ч!ю,
допоки жили не з!рву
чи не зламаю ши!.

Вертання

Перер!зане св!тлом в!кно
вулиц! - б!ле по б!лому
аж до болю.

Насип.

Далеке шосе.

Машини.

І небо вологе - над.

Шлях у себе:

вабить /уже закритий/
в!дкривається / на розлуц!/
Тем!нь.

Шукай.

Що там? Сн!г

бором. - кукурудзиння

Досв!тн! таємниц!.

Терикон.

Смердюча р!чка,

глибом випахла

Нехитр! подорож!

ставком

Дитяча зверхн!сть

невимовленне зр!дн!ння

з кригою, з в!тром.

Душе, дад!й.

Ск!льки не повертайся

/черга даремних спроб/ -

ось воно, зачудоване:

перер!зане св!тлом в!кно

вулиц! - б!ле по б!лому.

Аж до болю.

Насип.

Далеке шосе.

Машини.

І небо вологе - над.

Молочною р!кою довго плив:
 об мене бились б!лостегн! риби,
 стояв несрерпний св!т, як круча здіблений,
 а поп!д кручу зяяв чорний р!в.
 Оце. Оце воно. Оце воно —
 лиш ти ! я. І здіблений, мов круча,
 високий св!т. Ану ж, тебе я тручу
 аби з тобою зап!знати дно,
 де л!теплена р!чка молока
 потьмариться до вигускло! спеки,
 день збрижиться, утеклий ! далекий,
 ! ледве висхла, наче в!ск, рука
 малу об"яснить св!чку. Мов живиця,
 спижово-згускла обт!кає н!ч,
 по крапл! скапуючи.

Хай святиться
 ця маячня, що стала при в!кн!
 ! б!лю, мов нем!ч, головою
 об шибу б"ється. Хай святиться сон
 ! роками проритий, як прокльон,
 цей спогад, що спотворений явою.

Х Х Х
 Рятуючись од сумн!в!в,
 б"ю телеграму соб! самому:
 вчасколивесь радянський народ
 ! все прогресивне людство готуєть
 сяг!дно зустр!ти черговий з"!здкпрс
 бажаю тоб! великих усп!х!в
 широко заздрю, що ось уже тридцять рок!в
 ти живеш у найщасливш!й у св!т! кра!н!
 Але й п!сля цього досада не минає
 Тод! я примушую себе пригадати
 що м!жнародня обстановка
 сьогодні! складна, як н!коли,
 ! заспокоююсь.

Х Х Х
 Як страшно в!дкриватися добру.
 Як страшно з!знаватись, що людина
 !ще не вмерла в нас. Як страшно ждати,
 коли вона захована помре
 у темряв!, щоб нишком в!двезти
 на цвинтар душ, ! щастя запопасти,
 якого вже до ран не прикладеш.

Як вабить зло. Як вабить гр!х - п!ти
 св!т за-оч!, пов!ятися з в!тром
 ! власно! подоби утекти,
 мов чорта лисого. Кульгавий день
 ув!йде в тем!нь, гляне по кри!вках
 ! завагається. Бо шкода прац!
 сидить при ватр! плем"я само!д!в
 щасливо поз!хає. На вогн!
 печеться м"ясо. В казан! окр!п
 переливається. Сьорбають юшку
 ! повн! ф!лософських резигнац!й
 м!зкують, з когo б смажити печеню,
 щоб стало на сн!данок ! об!д.
 Кульгавий день в!дходить, бо печерний
 !кластий лютий смерк не западе,
 допоки аж останн!й само!д
 не з"!сть себе самого ! помре
 !з ф!лософським виразом. Мовляв,
 життя коротке, а - забракло м"яса.

х х х

Напередодн! свята,
 коли люди метнулися по крамницях,
 виносячи зв!дти шпроти, смажену рибу,
 шинку й гор!лку з перцем,
 якийсь дивак, озутий у модн! черевики
 / так! тиждень тому були викинули
 в ун!вермаз! "Укра!на" - двадцять два
 п"ятдесят з навантаженням - дитяч! штанц!
 в!с!мнадцятого розм!ру/облився чорт!внею
 ! п!дпалив себе.
 О, в!н гор!в, як поросся, смалене примусом, -
 налет!в на людей, що культурно соб! стояли
 в черз! за цитринами
 порозб!гались ус!, як один:
 в!д нього так несло смаленим -
 носа було повернути н!як.
 На щастя десь узялося к!лька м!л!ц!онер!в
 одразу вкинули його в машину
 ! помчали в б!к Лук"ян!вки
 А черги ми таки достоялись. Аякже:
 що то за святковий ст!л без цитрин?

х х х

Сьогодні! свято.
 Спереду трамвая
 вчепили шмат полотна з написом:
 "Хай живе р!дна КЛРС"
 На зупинц!, обступивши вагон,
 один з-перед другого
 люди пхаються в двер!,
 а старий чолов!к,
 геть обв!щаний медалями,
 лишився в к!нц! натовпу
 ! лається на чому св!т сто!ть.
 В!н набрався ще зранку
 ! ледве тримається на ногах.

х х х

Утрачен! останн! спод!вання.
 Нарешт! - в!льний, в!льний, в!льний ти.
 Тож присп!шись, йдучи в самовигнання:
 безжально спалюй дорог! листи,
 ! в!рш! спалюй, душу спалюй, спалюй
 св!й найчист!ший, горн!й б!ль - пали.
 Тепер, упертий, безв!сти одчальною,
 бездомного озувши постолі.
 Що буде завтра? Дасть б!г день ! хл!ба.
 А що коли не буде того дня?
 Тод! вже гиб!й. Отод! вже - гиб!й,
 простуючи до смерти навмання.

х х х

Цей корабель виготовили з людських т!л.
 Геть усе: палуба, трюм, щогли
 ! нав!ть машинне в!дд!лення.
 Морока була з обшивкою
 Особливо погано держали воду м!сця,
 де попадалися людськ! голови.
 Коли утворювалась потужна водотеча,
 д!ру затикали кимось !з ек!пажу.
 В той час, як решта
 шукала щасливо! пристан!
 у в!дкритому мор!

У Прохор!вц! - снi, мов р!ки.
 напровесн!?: об груди о"ють,
 як об пороги. Думи йдуть,
 неначе дзвони. І велик!
 тумани в головах ростуть.
 У Прохор!вц! снi, мов р!ки.
 Так увижається не раз:
 заснеш - не чути й трет!х п!вн!в,
 ! сновигають т!н! дивн! -
 то Максимович ! Тарас
 бредуть Михайловим узвозом
 угору й гору - аж до хмар,
 де виткався Волосожар,
 де марення чумацьким возом
 пускаються у Крим по с!ль.
 А пот!м враз оступить б!ль
 натужну душу - й не дихнути.
 Ідеш у визорену н!ч,
 поки зблукаєш межі рути,
 в!ддавшись довг!й маячн!.

У Прохор!вц! снi - мов р!ки.

х х х

Чолов!к п!д!йшов до мемор!уму
 ! прочитав на ньому власне !м"я:
 в!чна слава героям,
 що полягли за незалежн!сть В!тчизни.
 Йому приємно й боляче.
 П!д одн!єю сорочкою Колима ! Ташкент.
 Та мешканц! м!ста з!гнорували його:
 хто пов!рить ц!й байц!?
 Якщо ти й живий - тим г!рше для тебе:
 вшановуєм т!льки мертвих.
 Весь клоп!т ск!нчився, коли видали дов!дку:
 "Прфед"явника вважати за мерця"

х х х

Я сид!в на вес!лл!
 серед поважних молодик!в -
 у того голос, наче в диякона,
 той остаточно схрип в!д гор!лки й сп!ву,
 а та в котрій уже раз переконувала присутн!х
 що не така вже й дурепа,

як здається на п!рший погляд.
 Я вигукував з ус!ма "г!рко"
 ! думав про Валентина Мороза,
 згадував його лоб ! волосся й оч!
 ! переконувався знову й знову,
 що гор!шньою частиною обличчя
 в!н скидається на пророка.

Вс! жували, пиячили, удавали з себе
 веселих

! я жував, пиячив, удавав веселого
 з себе,

але так було г!рко на душ!,
 так неспод!вано пронизливо г!рко,
 що побачивши, як дружина моргає
 мен! ход!м,

з полегк!стю в!д!тхнув,
 ! захопився за втечу,
 як потолельник за соломину

х х х

Сидимо б!ля погаслого вогнища
 перетрушуємо в долонях поп!л,
 розтираємо витухл! геть вуглини:
 а що як зажевр!є раптом жар?
 Тут темно ! темно там ! ще дал! темно
 але жар н!би жевр!є.

Ось в!н, задумано каже друг,
 оч! його туман!ють страхом
 Бачу, в!дказую скорбно друзов!,
 придивляючись до н!чних св!тлячк!в
 Сидимо б!ля погаслого вогнища -
 стол!ття, друге, третє,
 жар не стухає, не гасне
 Такщо друг, коли нев!ра його нестерпна,
 називає купину в!чним вогнем
 ! просить с!рника,
 щоб запалити цигарку.

х х х

То все не так. Бо ти не ти,
 ! не живий. А т!льки згадка
 минулих л!т. Через мости
 в!к!в блага маленька кладка.
 А небо корчиться в тоб!

сво!м надсадним загасанням,
яке ти т!льки звеш стражданням.
Ц! роки, збавлен! в ганьб!, -
то так с у д и л о с я ...

х х х

Спочатку вони вбивали людину,
потому вбитого оживляли.
Реан!мац!юю займалися
в косметичних каб!нетах
/ маляр! - зам!сть л!кар!в /
Справ! оживлення
в!ддавали життя
ц!л! династ!! майстр!в пензля.
Зате й в!др!знити живого од мертвого
було неможливо

х х х

Веч!рн!й сон. І спогади. І дощ
колише цв!т розпуклого ясмину.
Бездомний в!тер. Спи, маленький сину,
спи, сину м!й маленький, коли хоч.
Немає мами нашо! давно -
вертала, посп!шала, забарилась.
Надвор! дощ! лле, як! з барила.
Заснеш - ! чуеш: торготить в!кно.
Здається, хтось п!д!йде до дверей,
проситиме негодю переждати
Ти ж, синку, спи, ! не питай про мат!р
! б!льше не загадуй наперед,
бо не сто!ть хвилина на квилин!,
хвилина на хвилин! не сто!ть.
Нехай тоб! бодай у сновид!нн!
появиться оч!кувана мить.

х х х

Цей б!ль - як алкоголь агон!й,
як вимерзлий до хрусту жаль
Передруковуйте прокльони
! переписуйте печаль.
Давно забуто, що е жити
! що е св!т! що е ти
У власне т!ло ув!йти
дано лише несамовитим
А ти ще довго сатан!й,
ще довго сатан!й, допоки

помреш, в!дчувши власн! кроки
на сив!й голов! сво!й

29

х х х

Таг!л. Зима.й!стдесят перший р!к.
І я солдат, що п!сля вс!х скорочень
попав сюди - докантувати строку
одержав за зразкове воєнробство
/ були солдатськ! жарти - в о е н р а б /
ув!льнення.

Напевне, ц!лий р!к
проживши м!ж бол!т, ялин, казарм,
до м!ста не показуючи носа,
я звикнув пити був / зам!сть гор!лки-
тр!йний одеколон/. Онуч! прати
хоч раз на м!сяць. Згадувать д!вчат
що буц!м-то в житт! одним! снили,
аби мен! в!ддати св!й в!нок.
Пускати в д!ло св!й солдатський пасок,
Розпов!дать солон! анекдоти,
Навчився сачкувати так майстерно,
немов солдат, що добуває строк.
Отож - Таг!л. Не пам"ятаю - парк
чи сквер м!ський з!брав великий натовп
щасливих гаволов!в:школяр!,
студенти, металурги, кагеб!сти,
наш брат солдат, стар! пенс!онери
дивилися на виставку собак.
І то було видовище, скажу вам:
орденоносн! пси - можуть! груди
обв!шан! медалями, а морди -
пихат!, як в заслужених митц!в
чи лавреюваних м!л!ц!онер!в -
подзенькуючи бляшками, проходять,
зневагою вшановуючи натовп,
а б!ля них, тримаючи побожно
ланцюг, - щаслив! власники собак.
О мить блаженства - ! людей! пс!в.
Одн! - щаслив! ниц!стю своєю
! приналежн!стю чотириногим
так низько хиляться благочестиво
перед Н!чим, що дивиться зок!л.
А друг! - на хребтах сво!х довгастих
несуть, ~~такий~~ тягар **своєї**, слави,
аж закипає в!д образи кров

в собач!м серц! : ось воно, мовляв,
 мистецтво для безрогих. Гн!т тяжкий
 зумисних демократ!й. П е р е д к и м
 демонструватимем ясновельможн!сть
 сво!х заслуг! подвиг!в? К о г о
 вщасливлювати власною явою?

К о м у показувати псову м!ць,
 державну гордовит!сть! незламн!сть?
 Я був у натовп!. Я був н!ким
 Я сором в!дчував за власну ниц!сть
 за военрабство. І безм!рний жаль
 виповнював мою голодну душу,
 що я не пес. Орденоносний пес.

х х х

У цьому пол!, синьому, як льон,
 де т!льки ти! н!душ! навколо,
 уздр!в! скляк: блукало в тому пол!
 сто т!ней. В пол!, синьому, як льон.
 А в цьому пол!, синьому, як льон,
 судилося тоб! самому бути,
 аби сп!знати дол!, як покути
 у цьому пол!, синьому, як льон.
 Сто чорних т!ней довжаться, ростуть
 ! вже як л!с сосново! малеч!
 устр!ч рушають. Вдатися до втеч!?
 Стежину власну, н!би др!т, згорнуть?
 Н!. Вистояти. Вистояти. Н! -
 стояти. Т!льки тут. У цьому пол!,
 що наче льон. І власно! невол!
 сп!знати тут, на р!дний чужин!
 У цьому пол!, синьому, як льон,
 супроти тебе - сто тебе супроти
 ! кожен супротивник - у скорбот!
 ! кожен супротивник, заборон
 не знаючи, вергатиме прокльон,
 неначе кам!нь. Кожен той прокльон
 твоею самотою обгор!лий
 Здичав!в дух! не вп!знає т!ла
 у цьому пол!, синьому, як льон

х х х

-Громадяни, дотримуйтеся тиш!,
вимагають чотири щити навколо високо! веж!,
де великими л!терами зазначено

"Всесоюзний науково-досл!дний центр
по акл!матизац!! картопл! на Марс!"

-Колись вона буде дешевша за с!рники,
патетично вигукує високий д!дусь,
гладячи рукою кота,
що визирає з-п!д пальто,
яке бувало в бувальцях.

-Ви бачили, в них н!коли не гасне св!тло
п!дносить догори пальця
облис!лий пенс!онер у пенсне
/т!льки тепер в!н в!дривається в!д

фол!янту/

-Да-а, докидає л!тн!й чолов!к
у пожмакан!м костюм!

! важко второпати, про що в!н думає.

-Геро!чна, подиву г!дна робота,
компетентно протягує людина в штатському,
при цьому в!н владно обдивляє численний
гурт,

що з!брався перед брамою

! жде, коли ж нарешт!

можна буде пекти картоплю на вулицях.

-Ось де повчитися, як треба служити
народов!,

мр!йливо висп!вує б!лява д!вчина,

для яко! любов до народу

означає т!льки плотську любов.

З виразом облич, як на спов!д!,

люди побожно прислухаються

до врочистого гамору за муром.

Раптом зв!дти долинає хтивий
д!вочий вереск

Високий д!дусь витягує суху шию;

вуха його нашорошен!, як у зайця.

Інтел!гент, втупившись у читання,

мало не носом водить по стор!нках

Зн!яков!лий чолов!к у пожмакан!м

костюм!

починає старанно пригладжувати руками

пасмути на лацканах

Людина в штатському в!дходить у т!нь

32 ! там, н! би св!чки, запалює оч! :
спочатку починає жевр!ти одне, пот!м друге.
Б!лява д!вчина стає схожою на весталку
Натовпом ходить орган!зований кашель'
наст!льки страшний, що обличчя деяких
скидаються на син! баклажани
Д!воч! верески не вщухають.
Вони ростуть ! ростуть
починається дика орг!я
тлуст! мури жаходяться см!хом,
що зб!гає !з них, як т!сто.
Люди нишкнуть, похиляючи голови,
н! пари з уст.
Тимчасом на мур видирається гарна гейша
! показує натовпов! язика.

х х х

Чого ти ждеш? Скажи-чого ти ждеш?
Кого ти виглядаєш з-перед св!ту?
Кого ти спод!ваєшся зустр!ти,
а най ! стр!неш - в!ри не доймеш?
Тамтого св!ту закуток глухий
а в ньому ж!нка, здумана зигзиця,
шепоче спрагло:боже, най святиться,
о най святиться край проклятий м!й.
Ще видиться: чужий далекий край
! серед степу, де горить калина-
могила. Там ридає Укра!на
над головою сина: прощавай.
І плачуть там, видушуючи з себе
сльозу навмисну, двоє ворог!в,
рад!ючи, що син той не любив
н! Укра!ни, н! земл!, н! неба
! все хилиться висока т!нь
чужого болю. Пустинь Укра!ни
безмежн!шає в цьому голос!нн!,
аж перемерзла луниться глиб!нь
оп!вн!чна. Кого ж ти, демон зла,
кленеш, кленеш, кленеш ! проклинаєш?
Кого з самого себе викликаєш?
Свою недолю? Грудочку тепла
п!д попелом стол!ть? Кого ж ти ждеш?
Невже спод!єшся колись дожити,
щоб мовити чеканню: Все.Ми квити.
Ти забираєш, буц!м-то даєш.

х х х

Вдасться чи н!
 сього разу повернутись додому?
 Вдасться чи н!?
 Старий терикон шахти Ю-б!с,
 де ти в дитинств! збирав вуг!лля,
 обр!с чотирма новими
 ! де з них *твіа давній* - не збагнеш.
 Вулицею здибають тебе
 незнайом! люди
 двоє старих,
 чий син десять л!т тому
 загинув в ав!ац!йн!й катастроф!,
 колишуть немовля
 Давн! стежки переорано,
 дороги дитинства
 засаджен! кукурудзою
 ! нав!ть мама
 з недов!рою позирає на тебе -
 це ти чи н!?
 Іде середина л!та.
 Якраз над нашим городом,
 над яблунями, обприсканими хлорофосом,
 над кардиковим вишником,
 висадженим пару л!т тому
 над твоєю осамот!лою головою.
 Іде середина л!та
 Зр!дка дощить високе серпневе небо,
 гавкають собаки по дворищах
 ! крайня зоря над самим небосхилом
 надсило продирається кр!зь в!ття дерев
 Іде середина л!та.
 І видиться тоб! потемн!лий став
 степ, охололий в!д птаства
 ! збирач!в овочу
 видиться веч!р
 заволочений хмарами,
 видиться хатка - без в!кон ! без дверей
 Іде середина л!та.

Марко Безсмертний

Напередодн! всенародного свята
покинувши могилу,
Марко виграбався на св!т,
розр!вняв землю,
щоб н!хто не пом!тив утеч!,
зайшов до найближчого райкому парт!!
вбрався в службовий одяг
/йому попалися червон! сап"янц!,
син! шаровари з червоним поясом
! сорочка з вишиваною манишкою
на вс! груди /

Треба було чимось прикрити
свою голормозу голову,
але не було н!чого п!дхо~~дного~~^{жс},
довелося задовольнитися
шапкою з молодого оленя
Тепер можна й в!дзначити
десятл!тн!й юв!лей свое! смерт!
I Марко, махнувши рукою,
вир!шив проциндрити
частину заощаджених за десять рок!в
парт!йних внеск!в:
у гастроном! купив пляшку Московсько!
банку кильки в томатному соус!
головку цибул!
! ц!вбуханки житнього хл!ба
Споядивши с!тку,
в!н повернувся на цвинтар,
випив, закусив
! блаженно полежавши гор!лиць
подався на урочистост!

Св!т в!дзначав 100-л!тн!й юв!лей
Володимира Ілл!ча Лен!на.

х х х

Раз на тиждень
вони викопуються з земл!
з н!рки, сизо! од самотност!
! збираються разом
Кожен кр!т уявляє себе людиною
забуваючи, що в!н кр!т,
але забувши, який в!н кр!т,
йому важко уявити себе людиною

! тод! вони силують себе,
 щоб пригадати небо над головою
 уявляють св!танн! кольори
 н!ч веч!р дошов! хмари
 поки стає важко й пом!тити
 що неба небо,
 розточене по н!рках,
 сховалось п!д землю
 Їхня натура
 стає кожному за найб!льший тягар
 важчим за землю,
 що провисла над головою,
 важчим за оскарження зниклого неба
 важчим за !снування
 Іншими днями
 вони почуваться щасливими
 ! тод! !х виповнює
 тьмяна рад!сть
 ! тод! заклопотан!
 вони забувають
 що на !хн!х в!дгодованих спинах
 тримається земна ! небесна твердь
 Обидв! тверд! !снують уперем!ш
 ! вони просто не пом!чають жадно!
 Але мученики свого щастя,
 кроти потребують забутого горя,
 мов би пов!тря
 це допомагає травленню
 І раз на тиждень
 кроти викопуються з земл!

х х х

Один лиш час ! має сов!сть:
 тече й тече, немов Дн!про
 Не знаю, зло це чи добро -
 та загадкова нев!дом!сть
 вже й зак!нчитися сп!шити
 І те - померти ачи жити -
 однаков!с!нько, !й-богу ж
 однаково. Чи ти чи н! ,
 а помремо на чужин!
 шукавши отчого порогу.

-Надвор! дощ? - я запитав

-А так, на неб! н! хмарини

І слъози на очах дружини

в!д спод!вань! в!д ослава

-А що ти, плачеш? Та покинь

-Авжеж, см!юся. Довг! злидн!

в ц!й подобизн! дн!в невидн!

Так розтає п!тьмою т!нь.

-Ій-богу, не збагну.

-Дарма.

Усе збагнеш, коли прикрутить.

-А хто нам вроду каламутить?

Хто варить воду з нас?

-Нема н!кого винного. Здається,

що сам господь - на вс!й вин!.

-Ти заб!гаєш аж у дн!

майбутнього? Тоб! не йметься?

Над!єшся на сили в!щ!?

На арифметику чекань?

-На неб! н! хмарини.

-Глянь -

надвор! мов з в!дра пер!щить.

х х х

Ми сид!ли за пляшкою шампанського

в тихенькому прокуреному кафе

! вона в!дчувла себе царицею,

Афродитою, що проминувши рибалок

/ за столиками забивали козла /,

алкогол!к!в, невтомних шукач!в

великих ж!ночих бюст!в,

щойно зайшла в таверну,

де т!нь, ! вино, !-прихисток

А коли ми вийшли

на знелюдн!лий веч!рн!й берег

! я не ждучи нагоди

спробував !! взяти,

хвиля в!дб!гла, наче сторожовий пес,

якого чекає попереду

чорна робота

Впер! одрозгорнутого буд! вни
цтвакомун! змунавському фронт!
я вийшов уранц! за ворота -
бачу: кр! зь штахетини
коза пробує д! стати цибулю
з пал! садника
/у цибул! багато в! там! н! в
отож !! садять зам! сть кв! ток/
Я вжарив по н! й цеглиною
! файно влучив, що аж-аж-аж.
Ось що мен! згадалось! пот! шило,
коли ввечер! я вкладався на сон.

ууу

Вноч! його мучили блохи,
а те,
що половина людей земно! кул!
дос! ще стогне під гн! том кап! тал! зму,
не давало йому змоги
склепити очей

Х Х Х

День величався! пишався.
Ми ж, двоє п! ших п! шаниць,
упали в небо гор! лиць,
а св! т, немов гор! х, розпався.
І вже н! неба, н! земл! -
лиш ти, одна моя над! е,
! та не жевр! е - чорн! е
в опротип! вн! чн! й! мл!
Та дякувати богу - вдвох
Наш день - попереду, мов зараз.
Ще й солов"! в любовна пара
сп! ває тьох та перетьох.

Х Х Х

-Досить кров!, продекламував кат,
коли ще н! ж, загнаний мен! поп! д ребра,
стрим! в у спин!
А я подумав, весь скривившись од болю:
що як в! н заходиться
ще й л! кувати мене?

х х х

Сто дзеркал спрямовано на мене,
 в самоту мою ! н!моту
 Справд! - тут? Ти справд! - тут? Напевне,
 ти таки не тут. Таки не тут.
 Де ж ти е? А де ж ти е? А де ж ти?
 Урвище? Залом? Ачи зигзаг?
 Ось в!н, довгожданий дощ. Як з решета.
 Заливає душу, всю в сльозах.
 Сто тво!х конань. Тво!х народжень.
 Страх як тяжко висохлим очам.
 Хто еси? Живий чи мрець? Чи може
 ! живий ! мрець? І сам на сам?

х х х

Я блукав м!стом свое! юност!,
 марно в!дшукуючи в нових кварталах
 вчорашн! споруди, сквери, стежки,
 знайому л!пку на фронтонах будинк!в
 географ!я втрачена.
 М!сто покращало й виросло
 з"явилися нов! бульвари, готел!, вулиц!
 пам"ятники, стад!они, дерева,
 т!льки жодного знайомого обличчя в натовп!
 жодного обличчя
 котре б нагадало тоб!
 згублену молод!сть
 Спод!вався зустр!ти бодай себе
 отут, де струмен!е фонтан,
 лямований штучним мармуром
 Марно
 Нема
 Пропалий безв!сти
 Знялися в небо легк! висотн! будинки
 ! ти б!ля них - маленький-маленький
 не розглед!ти самому
 не те що зустр!чним
 Зупинивши такс!,
 якийсь шофер п!д!йшов до фонтана
 що оприскував незнайому г!нку топольку
 вимив руки
 пот!м витягши носовичка
 старанно витер долон!
 с!в за стерно й помчав,
 знявши легеньку куряву
 Дивлячись йому всл!д
 я вперше збагнув: життя - не вдалося.

X X X

Нац!лений у небо обел!ск
 вода, як в!чн!сть, л!тепло струмує
 старий ямин - оцв!ттям весь н!мує
 а в!ддал! - н!мує чорний л!с
 а навп!л зламаний !ржавий кр!с
 в гран!т угрузлий - н!би розкошує
 І т!льки мати сина вже не чує
 вже б!ль !! старечий спопеливсь
 Вона сама. Вона сл!па - св!чадом
 ос!нного промерзлого ставка
 ! висхла, вижовкла !! рука
 ще образи обмацує нерадо
 Бо де там син? ~~Де~~ бог? Нема обох.
 ! смерть обс!ла пустку, наче льох

X X X

В мен! уже народжується бог
 ! нап!впам"ятний, нап!взабутий,
 немов ! не в мен!, а скраю смерти,
 куди живому зась - м!й внук ! прад!д-
 пережидає, заки я помру,
 Я з ним удвох живу. Удвох !сную,
 коли н!кого. І гримить б!да,
 мов канонада. В!н опорятунок
 я ж б!лоусто мовлю: порятуй,
 м!й господи. Опорятуй на мить
 а дал! я, оговтаний, врятую
 себе самого сам. Самого - сам
 В!н хоче поза мене вийти. Прагне
 рятуючи донищити мене,
 аби на протяз!, на буряних в!трах
 я вийшов сам !з себе, наче шабля
 виходить з п!хов. Хоче вийти геть,
 щоб згасла св!чка болю. Щоби тьма
 впокорення мене порятувала
 !нобуттям. Іножиттям. Найменням
 уже невласним: ось в!н. Той загал,
 яким кермує той шалений бог,
 котрий в мен! вол!є народитись.
 / а я ще тую св!чку посв!чу,
 аби мен! не смеркло передчасно.
~~Взв!жувати наслідки крадіжки~~
 просв!тло! години св!чка чорна -
 нечаче перемога крадікама!.

L De

X X X

І поблизу - радянський сад,
 будова й роздуми в маруд!
 про довгу чергу самозрад.
 Я кочегарю в халабуд!
 Ставок тьмян!е, наче н!ч
 розлита й вигускла до ртут!
 Так добираються до сут!
 душ!? Доходять протир!ч
 !з розумом? Ідуть на шпиль
 тремкого молодого горя?

Як веч!р душу розпросторив.
 Як сєе антрацитний б!ль
 !з темряви. Немов в!дьмак -
 не в!дведе од тебе й ока -
 все стежить, стежить неборак
 ! припадково й ненароком.

X X X

Зазираю в завтра - тьма ! тьмуца
 тьма. І тьмуца тьма. І тьмуца тьма.
 Т!льки чорна водь. І чорна пуца.
 А твого Святошина - нема.
 Н! сес!три, н! матер!, н! батька.
 Н! дружини. Синку, озовись.
 Пон!м!ли друз!. Чорна гатка
 в тем!н!. П!тьмою - хоч залийсь.
 Лиш тремтить, як в!ра в спронеv!р!,
 коп!йчана св!чка на стол!
 та шугають лото по квартир!,
 н!би кажани, тво! жал!.
 Шурхоти ! шепоти ! щемі
 то твого спогадування дн!
 хлюпотять п!д веслами триреми,
 що горить в антонов!м огн!.
 Все життя - неначе озирання
 у минулий в!к. Через плече.
 Н! страху, н! болю, н! вагання
 перед смертю. А господь рече:
 в!дшукай навпомац давню кладку
 походи ! виспок!йся в н!м,
 у забут!м в!ц!. Тепла згадка
 ще придасться на суд! страшн!м.